

Metoda rejestracji wideo w procesie kształcenia studentów specjalności nauczycielskiej wobec kompetencji zawodowych przyszłości

The video recording method in the process of educating students in teacher training programs in relation to future professional competencies

Beata Niklewicz

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
ORCID: 0009-0001-2238-2842

Streszczenie: Tematem jest specyfika kształcenia przyszłych nauczycieli języka polskiego z wykorzystaniem metody mikronauczania, uwzględniająca doskonalenie kompetencji interpersonalnych jako kluczowych kompetencji przyszłości, w kontekście rozwoju technologicznego, sztucznej inteligencji, tradycji metodycznej i interdyscyplinarnego ujęcia dydaktyki. Artykuł zawiera opis wykorzystania na zajęciach akademickich *Katalogu nagrań lekcji języka polskiego* i realizowania metody mikronauczania na trzech poziomach: krytycznym, kreatywnym i autorefleksyjnym.

Słowa kluczowe: mikronauczanie, katalog nagrań lekcji języka polskiego, rejestracja wideo, dydaktyka akademicka, mikrolekcja, kompetencje interpersonalne, kompetencje miękkie

Abstract: This article explores the specific nature of training future Polish language teachers using the microteaching method, taking into account the development of interpersonal competencies as key skills for the future, in the context of technological advancement, artificial intelligence, methodological traditions, and an interdisciplinary approach to didactics. The article includes a description of the use of the Polish language lesson recording catalog in academic classes and the implementation of the microteaching method on three levels: critical, creative, and self-reflective.

Key words: microteaching, Catalogue of Polish language lesson recordings, video recording, academic didactics, microlesson, interpersonal skills, soft skills

Nie należy oczekiwać, że miejsce zwane szkołą zmieni się radykalnie ani że zmieni się to, jak organizuje się nauczanie i jak rozlicza z efektów nauczania. Szkoły dalej będą osadzone w społecznościach lokalnych, a nauczyciele dalej będą nauczać grupy dzieci w prostokątnych pomieszczeniach. (...) To najprawdopodobniej sami uczniowie i oczekiwania wobec nauczycieli zmienią się najbardziej (Arends 1995, 31).

Autor tych słów – praktyk, teoretyk, autor podręczników metodycznych, nauczyciel nauczycieli – Richard I. Arends zdawał sobie sprawę, że z perspektywy badawczej przypadającej na ostatnie dekady ubiegłego wieku trudno prorokować, jaki będzie kształt edukacji u progu nowego stulecia. Ta ostatnia nie rozwija się w próżni, pozostając w dialektycznym stosunku wobec tego co niezmiennie i tego, co stale na zmianę podatne. Źródeł tak rozumianej wewnętrznej dynamiki szukać można, jak pisze Mirosław Wobalis, „w oscylacji między stałością odtwarzania kultury a zmiennością jej przetwarzania i dostosowywania do otaczającego świata” (Wobalis 2011, 20). W konsekwencji sposoby kształcenia uczestników procesu edukacyjnego także stale powinny być poddawane refleksji.

Rola dydaktyki polonistycznej w nabywaniu zawodowych kompetencji przez studentów specjalności nauczycielskiej jest szczególna. Jeśli choć w części nauczanie polega na odtwarzaniu kultury, to rodzi to pytanie o proporcję, hierarchię i sposób prezentacji kulturowego dziedzictwa, o medium, w którym zostało ono zachowane, a także o procesy interpretacji czyniące z tego, co odległe, opowieść o tym, co bliskie. Proces ten uwarunkowany jest z kolei kompetencjami podmiotu, wynikającymi z jego możliwości percepcyjnych, zdolności do refleksji i filiacji indywidualnych doświadczeń. Taka sytuacja wymaga stałej weryfikacji metod i form kształcenia przyszłych nauczycieli.

Arends – jak sam pisze – nie miał kryształowej kuli (Arends 1995, 31) pozwalającej mu zobaczyć przyszłość. Tymczasem rozwój nowych technologii przyczynił się do gwałtownych zmian cywilizacyjnych, oddziałując również na edukację. Doskonalenie modeli i platform e-learningowych, form edukacji domowej i włączającej kontrastuje dzisiaj z upowszechnieniem często niedopracowanych i tworzonych *ad hoc* modeli edukacji zdalnej, ukształtowanej podczas pandemii COVID-19. Równolegle toczy się też dyskurs wokół AI jako jednego z wyzwań współczesności, rysującym już na horyzoncie zmianę paradygmatu, również w zakresie edukacji.

Definiowany przez Arendsa system zależności, w który uwikłana jest szkoła, został przez niego zestawiony z ujęciem podmiotowym i relacyjnym. Otwiera to możliwość rewizji dotychczasowych modeli kształcenia w kontekście zmieniających się uczniów oraz zmieniających się oczekiwań wobec nauczycieli (Arends 1995, 31) i pozwala wizję przywołanego badacza ujmować przynajmniej dwójako. Z jednej strony permanentny kryzys edukacji można uznać za wynik jej systemowej nieprzystawalności do oczekiwań głównych uczestników procesu – czyli uczniów i nauczycieli, z drugiej zastanowić się nad rangą nauczycielskiej profesji. Dlatego warto przyjrzeć się współczesnej roli polonisty.

Przyjazny i odpowiedzialny specjalista

Zawód nauczyciela języka polskiego jest w dużej mierze skoncentrowany wokół procesów interpretacji, aksjologicznego dyskursu i doskonalenia języka, który pomaga zrozumieć, wyjaśnić i wyrazić świat, czyniąc z doświadczenia literackiego doświadczenie podmiotu. Bez względu na poziom kwalifikacji może on w znaczący

sposób wpływać na światopogląd uczniów. Praca nauczyciela wiąże się w tym sensie z odpowiedzialnością. Jak zauważa w *Języku polskim. Wykładach z metodyki* Zofia Agnieszka Kłakówna:

(...) w przypadku nauczycielskiej roli odpowiedzialność ma charakter indywidualny [co oznacza], że za relacje z konkretnym dzieckiem odpowiada konkretny nauczyciel, nie ten lub inny minister edukacji albo ten lub inny autor programu czy podręcznika, a tym bardziej ten lub inny polityk (Kłakówna 2016, 20).

Owa odpowiedzialność wynikająca z wolności i siły oddziaływania nie określa jednak pełnej specyfiki tego zawodu. Dostosowywanie opowieści o kulturze do wymagań zmieniającego się świata, interpretacja, reinterpretacja, tworzenie relacji z odbiorcą i próby rozumienia bliskiej mu rzeczywistości również składają się na kompetencje zawodowe nauczyciela. Tak definiowany język polski jako przedmiot szkolny jest nie lada wyzwaniem. Dydaktyka akademicka związana z kształceniem przyszłych nauczycieli języka polskiego staje zatem wobec niełatwego zadania wykształcenia przyjaznego i odpowiedzialnego specjalisty, „refleksyjnego praktyka” (Kwiatkowska-Ratajczak 2002, 19), który nie tylko sam będzie poruszał się swobodnie w świecie interpretacji kulturowych artefaktów, ale w sposób rzetelny i wiarygodny uchyli drzwi do tego świata innym.

Metodyka nauczania języka polskiego, psychologia, pedagogika, laboratoria metodyczne, praktyki ciągłe i śródroczne składają się na uniwersytecką ofertę kształcenia proponowaną studentom specjalności nauczycielskiej i wyraźnie akcentują związki między teorią oraz praktyką. Przyglądanie się jednak rzeczywistości szkolnej z perspektywy czynnego nauczyciela polonisty, przewodniczącego zespołu przedmiotowego i dydaktyka akademickiego skłania do sformułowania refleksji, że owa praktyka bywa niestety rozczarowująca.

Kompetencje pozamerytoryczne w pracy nauczyciela

Wiedza merytoryczna studenta i umiejętność zaprojektowania poprawnego konspektu to kompetencje konieczne, ale niewystarczające do przeprowadzenia ciekawej i inspirującej lekcji. Potrzebna jest jeszcze pewna umiejętność, którą jedni podobno mają, a inni nie. Pisząc o deficycie kompetencji społecznych, bo o nich mowa, Wiesława Wantuch przywołuje refleksję Pawła Smółka, że „pracę otrzymuje się w 70% dzięki wiedzy fachowej i w 30 % dzięki zdolnościom społecznym. Traci się ją zaś w 70 % z braku zdolności społecznych, a w 30% z braku kwalifikacji merytorycznych” (Wantuch 2016, 171). Sympatia, jaką uczniowie darzą nauczyciela, a którą nierzadko przenoszą na prowadzony przez niego przedmiot, wynika w dużej mierze właśnie z jego umiejętności interpersonalnych. To one w połączeniu z wiedzą merytoryczną mogą stać się podstawą budowania autorytetu w tym zawodzie. Wantuch zwraca uwagę na trzy przyczyny ignorowania tak zwanych kompetencji miękkich w procesie kształcenia nauczycieli. Stwierdza, iż istnieje powszechne przekonanie, „że trening umiejętności społecznych przebiega samoczynnie” i jest słabo mierzalny (Wantuch 2016, 172). Dostrzega także trud-

ności z określeniem konkretnych umiejętności związanych z kompetencjami interpersonalnymi oraz kłopoty z łączeniem tych umiejętności z wiedzą merytoryczną i praktyką edukacyjną (Wantuch 2016, 172). Tymczasem kompetencje interpersonalne, takie jak wrażliwość komunikacyjna, rozumiana jako zdolność precyzyjnego formułowania komunikatów i uważnego słuchania odpowiedzi, empatia polegająca na współodczuwaniu emocji i potrzeb innych, znajdowanie rozwiązań trudnych sytuacji, zdolność motywowania innych do podejmowania działań i prezentowania inspirujących postaw składają się na elementy współtworzące opisywaną przez Stanisława Bortnowskiego osobowość polonisty (Bortnowski 2005, 11-42). Rozwijanie tych kompetencji wymaga połączenia teorii z wiedzą merytoryczną i praktyczną realizacją. Pytanie brzmi zatem: w jaki sposób można diagnozować poziom kompetencji miękkich w procesie kształcenia przyszłych nauczycieli i jak je doskonalić?

Mikronauczanie i warianty metody stanfordzkiej

Mikronauczanie [ang. *microteaching*] (Fortune, Cooper, Allen 1967, 389-393) to wprowadzona w latach 60. XX wieku przez profesora Dwighta W. Allena i upowszechniona przez jego współpracowników skupionych wokół *Stanford Teacher Education Program* (Allen 1967) metoda doskonalenia procesu dydaktycznego (zob. Niklewicz 2016, 195-204). Innowacyjny w owym czasie model uwzględniał nie tylko wykorzystanie metody symulacji, ale przede wszystkim analizy i konstruktywnej krytyki w procesie nabywania umiejętności potrzebnych w zawodzie nauczyciela. Rozumiana w ten sposób mikrolekcja sprowadzała się do dwóch nagranych dziesięciominutowych realizacji autorskiego scenariusza zajęć przeprowadzonych w grupie akademickiej. Studenci wcielali się zarówno w rolę nauczyciela, jak i uczniów. Najistotniejszą część zajęć stanowiły: analiza nagrania, jego wieloaspektowe omówienie i zaproponowanie zmian usprawniających proces dydaktyczny. W teorii studenci doskonalili nie tylko umiejętności metodycznego i merytorycznego prowadzenia lekcji, ale przede wszystkim kompetencje interpersonalne. Te ostatnie można było bardzo dokładnie obserwować w poszczególnych sekwencjach nagrania, jak i weryfikować ich efektywność w pracy zespołowej prowadzącej do konstruktywnej krytyki i analizy nagranych mikrolekcji. W praktyce trudności z uzyskaniem nagrań dobrej jakości stały się bezpośrednim powodem modyfikacji tej stanfordzkiej koncepcji, w której ostatecznie rejestrację wideo zastąpiono kwestionariuszem oceny. I właśnie w tej formie – arkusza obserwacji – upowszechnił się w dydaktyce model hospitacji zarówno symulowanych, jak i autentycznych szkolnych lekcji. W tym wariantcie osoba prowadząca lekcję musiała zawieźć zewnętrżnej ocenie, a omówienie zajęć miało charakter jednorazowy i następowało bezpośrednio po przeprowadzonych zajęciach.

W polskiej tradycji metodycznej termin mikronauczanie został upowszechniony przez Wincentego Okonia, który określa je jako „metodę twórczego uczenia się złożonych czynności praktycznych” (Okoń 2003, 265), polegającą na „grupo-

wej obserwacji fragmentu lekcji szkolnej, a następnie na jej analizie i ocenie w celu zaprojektowania modyfikacji działań dydaktycznych w taki sposób, aby były one bardziej efektywne” (Okoń 2003, 266). Z doświadczeń symulacyjnej metody stanfordzkiej i osadzonej w realiach szkolnych metody Okonia wyprowadzony został model mikronauczenia przy użyciu rejestracji wideo, który charakteryzuje się wysokim potencjałem edukacyjnym w kształceniu studentów specjalności nauczycielskiej¹. Łączy bowiem nie tylko elementy sztuki wystąpień publicznych, ale jest także narzędziem weryfikacji warsztatu metodycznego. Kładzie nacisk na autentyczność, pasję, erudycyjność i entuzjazm jako istotne elementy metodycznego warsztatu, a więc cechy, dzięki którym nauczyciel może konkurować z modelami AI. Film zawierający nagranie lekcji zorganizowanej zgodnie ze scenariuszem i realizującej konspekt jest narzędziem wpływającym na sposób postrzegania nauczyciela. Podczas pandemii COVID-19 okazało się bowiem, że wielu nauczycieli musiało zmierzyć się z niedostatkami swojego medialnego wizerunku. Emitowane w publicznej telewizji lekcje eksponowały każdy, nawet najmniejszy deficyt dydaktycznego warsztatu i narażały prowadzących lekcje na krytykę. To co miało wzmocnić autorytet nauczyciela, stało się źródłem jego zachwiania.

Katalog nagrań lekcji języka polskiego

Wobec – nawiązując do cytowanej już diagnozy Arendsa – „zmieniających się uczniów i oczekiwań stawianych nauczycielom” ewoluuje także sposób pracy z *Katalogiem nagrań lekcji języka polskiego*, wyznaczający nowe standardy mikronauczenia na zajęciach realizowanych w ramach specjalności nauczycielskiej. Modyfikacja polega na dążeniu do połączenia teorii z praktyką w coraz większej liczbie obszarów aktywności studenckiej, popularyzowania jej wyników i w konsekwencji do przeformułowania roli praktyk śródrocznych. Te ostatnie polegają najczęściej na hospitacji lekcji, a następnie na prowadzeniu zajęć (czasami w zespołach dwuosobowych). Włączają tym samym studentów i studentki w pracę na różnych poziomach szkolnej aktywności i przygotowują ich do praktyk ciągłych. Zamiast obserwacji (realizowanej w formie analizy nagrań lekcji na zajęciach akademickich) studenci mogą na przykład być moderatorami pracy grupy, przedstawić przygotowaną prezentację na określony temat, przeprowadzić ankietę czy czuwać nad prawidłowym wykonaniem zadania. Takie zajęcia umożliwiają nawiązanie relacji i poznanie perspektywy każdej ze stron uczestniczących w procesie edukacji.

Tak ukierunkowanej naukowej refleksji nad swoistością procesu dydaktycznego towarzyszy na zajęciach akademickich praca z nagraniami wideo na różnych poziomach. Pierwszy z nich – krytyczny, sprowadza się do analizy i wartościowa-

¹ W Zakładzie Dydaktyki Literatury i Języka Polskiego na Wydziale Filologii Polskiej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu od 2010 roku podejmowano próby wprowadzania mikronauczenia w ramach zajęć i warsztatów z metodyki na studiach licencjackich. W efekcie tych działań w 2013 roku powstał *Katalog nagrań lekcji języka polskiego* zawierający 20 nagranych lekcji wraz ze skryptami ułatwiającymi korzystanie ze zbioru. Zob. B. Niklewicz, dz. cyt.

nia skuteczności zastosowanych metod. To narzędzie badania jakościowego, bezpośrednio wynikające z tradycji mikronauczania. Drugi – kreatywny, polega na prezentacji bardzo dobrych realizacji i stwarza możliwość obserwowania i naśladowania dobrych praktyk. Realizacji obu służy katalog zgromadzonych nagrań i dołączony do nich skrypt. Pozwala on zarówno na analizę pełnej jednostki lekcyjnej, jak i na pracę z fragmentem. Składa się z metryczki, opisu toku lekcji, komentarza, informacji o wykształceniu i doświadczeniu zawodowym osoby prowadzącej lekcję, odbytych przez nią kursach, szkoleniach i warsztatach. Egzemplifikację tak zaprojektowanego katalogu stanowi poniższa karta.

Szkoła: Szkoła Podstawowa nr 75 w Zespole Szkół z Oddziałami Integracyjnymi w Poznaniu
Klasa: VI
Data: 16.01.2012 r.
Temat: Maksimum treści, minimum słów - redagujemy krótkie teksty użytkowe.
CZAS NAGRANIA: 45.22 min.

Czas	Tok lekcji	Komentarz
00.00	Podział klasy na grupy i przydział funkcji poszczególnym uczniom.	Nauczyciel powołuje czterech liderów, dobierających sobie osoby, z którymi będą współpracowali. Sala jest przygotowana do pracy w czterech grupach.
03.31	Część wstępna: 1. Omówienie zasad pracy w grupach: • liderzy zostali już wybrani, • każdy będzie dzisiaj sprawozdawcą, • proszę o wybór strażnika ciszy, • nie kłóćmy się ze sobą, • rozmawiamy szeptem, • słuchamy uważnie, • pracują wszyscy.	Ad.1 Błąd frazeologiczny „każda odpowiedź jest na cenę złota” (na wagę złota).
04.04	Dzisiejsza lekcja będzie formą przypomnienia, utrwalenia tych wiadomości i wiedzy, które zdobyliście już w ciągu trzech lat nauki i będzie formą przygotowania do sprawdzianu próbnego.	Ad. 2 Nauczyciel informuje uczniów, że ich prace zostaną ocenione. Lekcja stanowi prezentację, zaproponowaną przez nauczycielkę, metody obiegu cyklicznego, która może być stosowana jako metoda sprawdzania wiedzy (w istocie uczniowie piszą na lekcji sprawdzian).
04.24	2. Zapoznanie z celami lekcji. Cel ogólny: ćwiczenia w redagowaniu tekstów użytkowych: zaproszenia, zawiadomienia, ogłoszenia, kartki pocztowej Cele szczegółowe – uczeń: • rozpoznaje zaproszenie, zawiadomienie, ogłoszenie, kartkę pocztową wśród różnych pism użytkowych • charakteryzuje wskazane teksty użytkowe, • redaguje teksty użytkowe, • wykonuje zadania w określonym czasie, • zgodnie i efektywnie pracuje w grupie.	

Metoda rejestracji wideo w procesie kształcenia studentów specjalności nauczycielskiej wobec kompetencji zawodowych przyszłości

Czas	Tok lekcji	Komentarz
04.48	Część zasadnicza 1. Podanie tematu zajęć i wyjaśnienie jego znaczenia. (maksimum i minimum).	
07.00	2. Prośba o podanie przez uczniów nazw poznanych do- tychczas pism użytkowych (zawiadomienie, list: oficjal- ny i prywatny, ogłoszenie, kartka pocztowa, przepis ku- linarny, instrukcja).	Ad. 2. Metoda erotematyczna właściwa, metoda oglądowa (Okoń, 2001).
09.25	3. Praca w grupach. <i>Polecenie I</i> <i>Spośród różnych pism użytkowych wybierzcie przykłady</i> <i>kartek pocztowych/ zaproszeń/ zawiadomień/ ogłoszeń</i> <i>(zadanie zróżnicowane dla każdej grupy) Przygotujcie</i> <i>się do omówienia ich budowy oraz omówienia cech cha-</i> <i>rakterystycznych na forum klasy. Czas 4 minuty.</i>	Ad. 3a. Na lekcji obecny jest nauczyciel wspomagający. Ad. 3b. Nauczyciele podchodzą do grup i sprawdzają, czy uczniowie poprawnie zrozumieli polecenie. Udzielają również wskazówek dotyczących realizacji zadania, co poddaje w wątpliwość samodzielność pracy uczniów.
13.40	4. Relacje poszczególnych grup wzbogacone prezentacją multimedialną:	Ad. 4. METODA EROTEMATYCZNA WŁAŚCIWA nauczyciel wskazuje uczniów, którzy mają udzielić odpowiedzi.
13.50	• kartka pocztowa,	
17.38	• zaproszenie,	
18.48	• zawiadomienie,	
19.42	• ogłoszenie.	
21.30	5. Zapoznanie uczniów z kryteriami oceny prac: • poprawna forma pisma użytkowego, • niezbędne elementy danego tekstu, • poprawna ortografia, interpunkcja, styl (dopuszczal- ny 1 błąd).	Ad. 6a. Nauczyciel wyjaśnia zasady pracy tą metodą.
21.53	Będziecie pracowali metodą obiegu cyklicznego. 6. Redagowanie przez uczniów pism użytkowych poda- nych w poleceniach.	Ad. 6b. Nauczyciel wspomagający podchodzi do uczniów i pomaga w realizacji zadania, niejednokrotnie wskazuje poprawny sposób udzielenia odpowiedzi, podpowiada.
I zmiana 28.56	<i>Polecenie II</i> <i>A. Napisz zaproszenie na Dzień Grecki/ zabawę absol-</i> <i>wentów klas VI/ bal karnawałowy/ koncert kolęd. Czas</i> <i>5 minut. Owocnej pracy!</i>	
II zmiana 34.22	<i>B. Napisz zawiadomienie dotyczące zebrania Samorzą-</i> <i>du Uczniowskiego/ otwarcia nowego centrum handlo-</i> <i>wego/ szczepienia psów/ otwarcia ośrodka sportowe-</i> <i>go. Czas 5 minut. Owocnej pracy!</i>	
III zmiana 38.38	<i>C. Napisz kartkę pocztową do rodziców z obozu w gó-</i> <i>rach/ do dziadków z wakacji/ do koleżanki z wczasów</i> <i>za granicą/ do kuzyna z wycieczki klasowej, właściwie</i> <i>ją adresując. Czas 5 minut. Owocnej pracy!</i> <i>D. Napisz ogłoszenie dotyczące sprzedaży zestawu</i> <i>komputerowego/ zaginięcia rasowego psa/ kupna ro-</i> <i>weru/ zamiany gier komputerowych. Czas 5 minut.</i> <i>Owocnej pracy!</i>	
43.02	Część podsumowująca 1. Podsumowanie pracy poszczególnych uczniów oraz grup. Odczytanie kilku przykładów prac uczniowskich i dokonanie ich ewentualnej korekty. 2. Zadanie domowe. <i>Napisz po jednym przykładzie omówionych na lekcji tek-</i> <i>stów użytkowych, różnych pod względem treści.</i> <i>Przypomnij sobie typowe cechy oraz budowę: instrukcji,</i> <i>przepisu kulinarnego, opisu (postaci, zwierzęcia, przed-</i> <i>miotu, miejsca, krajobrazu, dzieła sztuki).</i> 3. Podziękowanie za aktywność uczniów i pracę na lekcji.	

Połączenie analizy zawartych w katalogu materiałów, arkusza obserwacji, konspektu i filmu pozwala na wielowymiarową interpretację działań dydaktycznych. Istotny okazuje się także dobór motta określającego model pracy, do którego dążą nauczyciele prowadzący nagrane lekcje. W projekcie uwzględniono stanowiska czterech doświadczonych polonistów, którzy zostali poproszeni o wskazanie sentencji najlepiej określającej reprezentowany przez nich sposób myślenia o kształceniu uczniów na lekcjach języka polskiego.

1. Pomóżmy dzieciom, by każde z nich stało się tym, kim stać się może.
Pozwól dzieciom błędzić i radośnie dążyć do poprawy (Janusz Korczak).
2. Nie ma dzieci nieciekawych świata, są tylko mało inspirujący nauczyciele.
3. Ambicja, pracowitość i systematyczność – to gwarancja sukcesu.
Mądrość – to jedyna wartość, która nie dewaluje się (Sokrates).
4. Wielkim kunsztem wykazuje się nauczyciel, który potrafi sprawić, że twórcze wyrażanie siebie i nabywanie wiedzy staje się źródłem radości (Albert Einstein).

Analiza nagranych lekcji pozwala nie tylko różnicować je ze względu na podejmowany temat czy ukierunkowanie (kształcenie językowe, literackie i literacko-kulturowe), zastosowanie aktywizujących metod nauczania, pracę w klasie integracyjnej, pracę z uczniem szczególnie zdolnym, ale uwzględnia również poziom samoświadomości nauczyciela w procesie dydaktycznym. Ten poziom pracy z nagraniami wideo na zajęciach akademickich polega na kluczowym dla mikronauczania kształtowaniu metodycznej autorefleksji. W praktyce oznacza nagrywanie i analizowanie własnych wystąpień przez studentów w ramach projektów zaliczeniowych. Dzięki temu mogą oni powtarzać i modyfikować zaproponowane rozwiązania metodyczne aż do momentu, gdy są z nich zadowoleni. Dopiero na tym etapie film zostaje odtworzony na zajęciach i poddany analizie, a zaobserwowane mocne strony wystąpienia stają się podstawą budowania i prezentowania mikrozajęć w ramach praktyk śródrocznych już w autentycznej przestrzeni szkolnej. Miejscem upowszechnienia nagrywanych lekcji są często platformy internetowe. Filmy te funkcjonują w formie webinarów, podcastów, materiałów audiowizualnych zawierających omówienia motywów i lektur, i są jednym z pierwszych skojarzeń studenckich dotyczących możliwości wykorzystania rejestrowanych lekcji. Z punktu widzenia dydaktyki formy te charakteryzują się wysokim potencjałem metodycznym, a ich atrakcyjna dla studentów i uczniów formuła czyni z nich dobre zadanie projektowe i niedocenianą metodę pracy na lekcjach języka polskiego.

Z tych powodów uzupełnione o metodę mikronauczania zajęcia akademickie w ramach specjalności nauczycielskiej mają szansę efektywnie uwzględniać specyfikę kształcenia zawodowego i z powodzeniem rozwijać metodyczny warsztat (dzięki łączeniu teorii dydaktycznej z praktyką edukacyjną) oraz umiejętności społeczne, które w epoce botów i wirtualnych asystentów paradoksalnie bardziej niż kiedykolwiek należą do kompetencji przyszłości.

Bibliografia:

- Allen Dwight William, 1967, *Micro-Teaching: A Description*, Stanford University.
- Arends Richard. I, 1995, *Uczymy się nauczać*, Warszawa, s. 31.
- Bortnowski Stanisław, 2005, *O osobowości i wzorcu polonisty*, w: *Przewodnik po sztuce uczenia literatury*, Warszawa, s. 11-42.
- Fortune Jim, James Cooper, Dwight William.Allen, 1967, *The Stanford Summer Micro-Teaching Clinic*, „Journal of Teacher Education” December vol. 18 no. 4, 389-393.
- Kłakówna Zofia Agnieszka, 2016, *Język polski. Wykłady z metodyki. Akademicki podręcznik myślenia o zawodzie szkolnego polonisty*, Kraków.
- Kwiatkowska-Ratajczak Maria, 2002, *Metodyka konkretności. O wybranych problemach zawodowego kształcenia nauczycieli polonistów*, Poznań.
- Niklewicz Beata, 2016, *Mikronauczanie w kształceniu akademickim nauczycieli języka polskiego*, w: *Polonista na rynku pracy. O strategiach dostosowania kształcenia studentów do wyzwań rynku pracy*, Poznań, s. 195-204.
- Okoń Wincenty, 2003, *Wprowadzenie do dydaktyki ogólnej*, Warszawa.
- Okoń Wincenty, 2001, *Nowy słownik pedagogiczny*. Warszawa.
- Wantuch Wiesława, 2016, *Badania w działaniu a kompetencje społeczne badacza – studenta – nauczyciela*, w: *Polonista na rynku pracy. O strategiach dostosowania kształcenia studentów do wyzwań rynku pracy*, red. A. Gis, M. Wobalis, Poznań.
- Wobalis Mirosław, 2011 *Multimedia w nauczaniu polonistycznym*, Poznań.

O autorce:

Beata Niklewicz – doktor, adiunkt w Pracowni Innowacji Dydaktycznych na Wydziale Filologii Polskiej i Klasycznej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, literaturoznawczyni i historyczka sztuki, nauczycielka języka polskiego w Liceum Ogólnokształcącym linde.edu.pl, metodyk, egzaminator, przewodnicząca zespołu polonistów, opiekunka praktyk studenckich, jurorka na OLiJP SP. Naukowe zainteresowania koncentruje wokół dydaktyki szkolnej i akademickiej i wykorzystania w kształceniu przyszłych nauczycieli najnowszych technologii, AI i edukacji wizualnej. Autorka interdyscyplinarnej monografii *Obrazy muzyki w twórczości Janiny Kraupe-Świderskiej*, a także artykułów z zakresu metodyki nauczania.

